

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Штучний
інтелект: помічник сучасного педагога»

Розробник(и): ФОП Мамченко Володимир Павлович, ЄДРПОУ 3172409858

Рецензент(и): Фізична особа підприємець В. П. Мамченко

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Технології ШІ швидко входять в освіту, тому вчителю важливо знати, як використовувати їх етично та ефективно.

Цільова група: Вчителі всіх спеціальностей, які цікавляться технологіями.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Розвиток цифрових компетенцій у сфері штучного інтелекту.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Ознайомлення з принципами роботи популярних нейромереж
- Методика створення промптів для освітніх цілей
- Етичні аспекти та безпека при роботі з ШІ

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- цифрова компетентність
- інноваційна мобільність
- інформаційна грамотність

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Педагоги навчаться

заощаджувати свій час завдяки ШІ та створювати персоналізовані навчальні траєкторії для учнів.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов’язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Генеративний штучний інтелект: можливості, інструменти, користь.	1	1-29	2-30
2	Інтерактивні інструменти штучного інтелекту для генерації контенту. ChatGPT.	1	1-29	2-30
3	Інтерактивні можливості при створенні та генерації навчального контенту на основі штучного інтелекту. ChatGPT.	1	1-29	2-30
4	Штучний інтелект як прийом розвитку критичного мислення здобувачів освіти в контексті вивчення інтегрованих курсів історії 5-6 класи НУШ	1	1-29	2-30
5	Розвиток навичок роботи з сервісами ШІ у класах НУШ	1	1-29	2-30
6	Розвиток навичок роботи з сервісами ШІ	1	1-29	2-30
7	Використання штучного інтелекту в оцінюванні учнів. Розвиток навичок аналізу та інтерпретації даних	1	1-29	2-30
8	Використання штучного інтелекту в мовно-літературній освітній галузі у 7 класах НУШ	1	1-29	2-30
9	ШІ в дії: практичне застосування штучного інтелекту на уроках інформатики. AI4Teacher: інструменти штучного інтелекту для освітян	1	1-29	2-30
10	Використання ШІ у створенні навчальних матеріалів, тестів та планів уроків	1	1-29	2-30
11	Конструювання завдань для формувального і підсумкового оцінювання засобами штучного інтелекту у 8 класах НУШ	1	1-29	2-30
12	Якість замість кількості: аналізуємо й удосконалюємо оцінювальні завдання за критеріями НУШ у 8 класах	1	1-29	2-30
13	Відкриті освітні ресурси на стероїдах: GEN-AI в дії	1	1-29	2-30
14	AI-лабораторія педагога: генеруємо тексти, зображення та інтерактиви для освітнього процесу.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
15	Ефект плато у навчанні: як зберегти позитивну динаміку за допомогою алгоритмів взаємодії із AI	1	1-29	2-30
16	Як вивести навчання на новий рівень: алгоритми взаємодії з AI для стабільного зростання результатів.	1	1-29	2-30
17	Контроль, адаптація, результат: як використовувати ШІ-завдання відповідно до програми і віку учнів.	1	1-29	2-30
18	Математика з ШІ - як швидко готувати задачі, тести і перевірку для уроку	1	1-29	2-30
19	Штучний інтелект на уроці математики - від генерації задач до перевірки розв'язків	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Генеративний штучний інтелект: можливості, інструменти, користь.

Ключові питання теми: Впродовж останніх років штучний інтелект впевнено займає місце лідера серед інноваційних технологій. Презентація технологій генеративного штучного інтелекту ШІ, які здатні аналізувати інформацію, розуміти її зміст та генерувати відповіді, викликала захоплення серед користувачів. Дані інструменти можуть виконувати завдання, які раніше були виключно в компетенції людини. Проте, використання таких інновацій викликає занепокоєння. Чи не призведе це до зниження рівня інтелектуальної активності та мотивації школярів? Тож дізнаємося як використати ці сервіси із користю для освітнього процесу і не тільки.

Тема 2. Інтерактивні інструменти штучного інтелекту для генерації контенту. ChatGPT.

Ключові питання теми: Під час тренінгу Ви ознайомитеся із новітніми інтерактивними інструментами на основі штучного інтелекту, які стануть незамінними помічниками при створенні навчального контенту.

Тема 3. Інтерактивні можливості при створенні та генерації навчального контенту на основі штучного інтелекту. ChatGPT.

Ключові питання теми: Під час тренінгу Ви ознайомитеся із новітніми інтерактивними інструментами на основі штучного інтелекту, які стануть незамінними помічниками при створенні навчального контенту.

Тема 4. Штучний інтелект як прийом розвитку критичного мислення здобувачів освіти в контексті вивчення інтегрованих курсів історії 5-6 класи НУШ

Ключові питання теми: Використання елементів штучного інтелекту ШІ на уроках історії може виявитися надзвичайно корисним і стимулюючим для учнів, урізноманітнюючи освітній процес. Зокрема, це стосується таких напрямів: 1 Інтерактивність і залучення учнів: Використання ШІ може дозволити створювати інтерактивні уроки історії, які залучають увагу учнів. Віртуальні екскурсії, інтерактивні карти та симуляції подій можуть робити уроки більш цікавими та динамічними; 2 Персоналізоване навчання: Системи ШІ можуть враховувати індивідуальні потреби та рівень знань кожного учня. Адаптивне програмне забезпечення може пропонувати додаткові завдання або навіть індивідуальні консультації для покращення розуміння конкретних тем; 3 Симуляції та моделювання історичних подій: Використання ШІ

може дозволити створювати реалістичні симуляції та моделі історичних подій. Це дозволяє учням не лише читати про минуле, а й досліджувати його, взаємодіючи з віртуальними середовищами та відтворюючи можливі сценарії подій; 4 Аналіз великих обсягів інформації: ШІ може допомогти в аналізі великих обсягів інформації та знаходженні закономірностей в історичних подіях. Алгоритми машинного навчання можуть виявляти та виділяти ключові факти, що сприяє кращому розумінню контексту та зв'язків; 5 Розвиток критичного мислення і аналітичних навичок: Використання ШІ може стимулювати розвиток критичного мислення та аналітичних навичок учнів. Аналіз історичних подій за допомогою технологій дозволяє учням докладніше розглядати причини та наслідки подій; 6 Глобальний доступ до ресурсів: ШІ може надати учням доступ до широкого спектру джерел та ресурсів для вивчення історії з будь-якого місця. Це особливо важливо для учнів, які не мають можливості фізично відвідувати музеї чи інші історичні об'єкти.

Тема 5. Розвиток навичок роботи з сервісами ШІ у класах НУШ

Ключові питання теми: Використання елементів штучного інтелекту ШІ на уроках історії може виявитися надзвичайно корисним і стимулюючим для учнів, урізноманітнюючи освітній процес. Зокрема, це стосується таких напрямів: 1 Інтерактивність і залучення учнів: Використання ШІ може дозволити створювати інтерактивні уроки історії, які залучають увагу учнів. Віртуальні екскурсії, інтерактивні карти та симуляції подій можуть робити уроки більш цікавими та динамічними; 2 Персоналізоване навчання: Системи ШІ можуть враховувати індивідуальні потреби та рівень знань кожного учня. Адаптивне програмне забезпечення може пропонувати додаткові завдання або навіть індивідуальні консультації для покращення розуміння конкретних тем; 3 Симуляції та моделювання історичних подій: Використання ШІ може дозволити створювати реалістичні симуляції та моделі історичних подій. Це дозволяє учням не лише читати про минуле, а й досліджувати його, взаємодіючи з віртуальними середовищами та відтворюючи можливі сценарії подій; 4 Аналіз великих обсягів інформації: ШІ може допомогти в аналізі великих обсягів інформації та знаходженні закономірностей в історичних подіях. Алгоритми машинного навчання можуть виявляти та виділяти ключові факти, що сприяє кращому розумінню контексту та зв'язків; 5 Розвиток критичного мислення і аналітичних навичок: Використання ШІ може стимулювати розвиток критичного мислення та аналітичних навичок учнів. Аналіз історичних подій за допомогою технологій дозволяє учням докладніше розглядати причини та наслідки подій; 6 Глобальний доступ до ресурсів: ШІ може надати учням доступ до широкого спектру джерел та ресурсів для вивчення історії з будь-якого місця. Це особливо важливо для учнів, які не мають можливості фізично відвідувати музеї чи інші історичні об'єкти.

Тема 6. Розвиток навичок роботи з сервісами ШІ

Ключові питання теми: Використання елементів штучного інтелекту ШІ на уроках історії може виявитися надзвичайно корисним і стимулюючим для учнів, урізноманітнюючи освітній процес. Зокрема, це стосується таких напрямів: 1 Інтерактивність і залучення учнів: Використання ШІ може дозволити створювати інтерактивні уроки історії, які залучають увагу учнів. Віртуальні екскурсії, інтерактивні карти та симуляції подій можуть робити уроки більш цікавими та динамічними; 2 Персоналізоване навчання: Системи ШІ можуть враховувати індивідуальні потреби та рівень знань кожного учня. Адаптивне програмне забезпечення може пропонувати додаткові завдання або навіть індивідуальні консультації для покращення розуміння конкретних тем; 3 Симуляції та моделювання історичних подій: Використання ШІ може дозволити створювати реалістичні симуляції та моделі історичних подій. Це дозволяє учням не лише читати про минуле, а й досліджувати його, взаємодіючи з віртуальними середовищами та відтворюючи можливі сценарії подій; 4 Аналіз великих обсягів інформації: ШІ може допомогти в аналізі великих обсягів інформації та знаходженні

закономірностей в історичних подіях. Алгоритми машинного навчання можуть виявляти та виділяти ключові факти, що сприяє кращому розумінню контексту та зв'язків; 5 Розвиток критичного мислення і аналітичних навичок: Використання ШІ може стимулювати розвиток критичного мислення та аналітичних навичок учнів. Аналіз історичних подій за допомогою технологій дозволяє учням докладніше розглядати причини та наслідки подій; 6 Глобальний доступ до ресурсів: ШІ може надати учням доступ до широкого спектру джерел та ресурсів для вивчення історії з будь-якого місця. Це особливо важливо для учнів, які не мають можливості фізично відвідувати музеї чи інші історичні об'єкти.

Тема 7. Використання штучного інтелекту в оцінюванні учнів. Розвиток навичок аналізу та інтерпретації даних

Ключові питання теми: Розділ 1: Основи штучного інтелекту. Визначення штучного інтелекту і його основні концепції. Типи штучного інтелекту та їх відмінності. Приклади застосування штучного інтелекту в різних сферах життя. Розділ 2: Застосування штучного інтелекту в оцінюванні. Огляд сучасних методів оцінювання з використанням штучного інтелекту. Переваги та недоліки використання штучного інтелекту у процесі оцінювання. Ключові поняття: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови тощо. Розділ 3: Практичні приклади використання штучного інтелекту у навчальному процесі. Автоматизовані системи перевірки завдань. Індивідуалізовані підходи до оцінювання. Використання аналізу даних для покращення навчального процесу. Розділ 4: Етичні аспекти використання штучного інтелекту в оцінюванні. Етичні питання та виклики, пов'язані з автоматизованим оцінюванням. Принципи етичного використання штучного інтелекту у навчальних закладах. Заходи для запобігання виникненню негативних наслідків. Розділ 5: Створення стратегій впровадження. Аналіз потреб та можливостей школи/навчального закладу. Розробка плану впровадження інструментів штучного інтелекту в оцінюванні. Ідентифікація перешкод та шляхи їх подолання.

Тема 8. Використання штучного інтелекту в мовно-літературній освітній галузі у 7 класах НУШ

Ключові питання теми: Інформаційно-цифрове середовище все більше порушує питання щодо використання не лише цифрових застосунків, але й нейромереж, як напрямку штучного інтелекту в усіх галузях освіти. ШІ вже поширений у повсякденному житті, а людство наразі усвідомлює та прагне активно покращувати навички його ефективного використання. Можливості нейромереж сприяють полегшенню роботи вчителя мовно-літературної галузі. Затребуваним є підвищення ШІ-компетентності педагогів.

Тема 9. ШІ в дії: практичне застосування штучного інтелекту на уроках інформатики. AI4Teacher: інструменти штучного інтелекту для освітян

Ключові питання теми: Сучасна школа стоїть перед новими викликами цифрової трансформації, коли вчителі мають не лише передавати знання, а й розвивати в учнів критичне мислення, інформаційну грамотність, навички розв'язання проблем і адаптації до змін. Штучний інтелект уже впливає на всі сфери життя, а отже, й на освітнє середовище. У межах Концепції Нової української школи вчитель повинен володіти інструментами, що допомагають розвивати в учнів цифрові та технологічні компетентності. Цей тренінг спрямований на те, щоб надати вчителям інформатики практичні знання і навички для інтеграції ШІ в освітній процес.

Тема 10. Використання ШІ у створенні навчальних матеріалів, тестів та планів уроків

Ключові питання теми: Сучасна школа стоїть перед новими викликами цифрової трансформації, коли вчителі мають не лише передавати знання,

а й розвивати в учнів критичне мислення, інформаційну грамотність, навички розв'язання проблем і адаптації до змін. Штучний інтелект уже впливає на всі сфери життя, а отже, й на освітнє середовище. У межах Концепції Нової української школи вчитель повинен володіти інструментами, що допомагають розвивати в учнів цифрові та технологічні компетентності. Цей тренінг спрямований на те, щоб надати вчителям інформатики практичні знання і навички для інтеграції ШІ в освітній процес.

Тема 11. Конструювання завдань для формувального і підсумкового оцінювання засобами штучного інтелекту у 8 класах НУШ

Ключові питання теми: 1. Актуальність формувального і підсумкового оцінювання у НУШ. Роль цифрових технологій та AI в роботі вчителя 2. Приклади завдань у контексті Державного стандарту БЗСО. Рефлексивне обговорення у групах: «Що я вважаю формувальним оцінюванням?» 3. генерація завдання за групою результатів навчання з формуванням типу: multiple choice / True-False / ситуаційне завдання 4. Рефлексія

Тема 12. Якість замість кількості: аналізуємо й удосконалюємо оцінювальні завдання за критеріями НУШ у 8 класах

Ключові питання теми: 1. Актуальність формувального і підсумкового оцінювання у НУШ. Роль цифрових технологій та AI в роботі вчителя 2. Приклади завдань у контексті Державного стандарту БЗСО. Рефлексивне обговорення у групах: «Що я вважаю формувальним оцінюванням?» 3. генерація завдання за групою результатів навчання з формуванням типу: multiple choice / True-False / ситуаційне завдання 4. Рефлексія

Тема 13. Відкриті освітні ресурси на стероїдах: GEN-AI в дії

Ключові питання теми: Основи GEN-AI: розуміння принципів роботи генеративного ШІ на прикладі LLMs. Огляд сучасних трендів використання відкритих освітніх ресурсів. Практичне створення та адаптація відкритих освітніх ресурсів за допомогою GEN-AI: генерування контенту тексти, зображення, відеосценарії, автоматизована перевірка та адаптація навчальних матеріалів під різні потреби здобувачів освіти. Етичні та безпекові аспекти: авторське право, академічна доброчесність та критичне оцінювання контенту, створеного ШІ. Інтеграція GEN-AI-інструментів у навчальне середовище.

Тема 14. AI-лабораторія педагога: генеруємо тексти, зображення та інтерактиви для освітнього процесу.

Ключові питання теми: Основи GEN-AI: розуміння принципів роботи генеративного ШІ на прикладі LLMs. Огляд сучасних трендів використання відкритих освітніх ресурсів. Практичне створення та адаптація відкритих освітніх ресурсів за допомогою GEN-AI: генерування контенту тексти, зображення, відеосценарії, автоматизована перевірка та адаптація навчальних матеріалів під різні потреби здобувачів освіти. Етичні та безпекові аспекти: авторське право, академічна доброчесність та критичне оцінювання контенту, створеного ШІ. Інтеграція GEN-AI-інструментів у навчальне середовище.

Тема 15. Ефект плато у навчанні: як зберегти позитивну динаміку за допомогою алгоритмів взаємодії із AI

Ключові питання теми: Ефект плато у навчанні: сутність, ознаки. Виклики і ризики ефекту плато для досягнення очікуваних результатів навчання. Алгоритми взаємодії із штучним інтелектом AI для збереження позитивної навчально-пізнавальної динаміки відповідно до вікової періодизації

Тема 16. Як вивести навчання на новий рівень: алгоритми взаємодії з AI для стабільного зростання результатів.

Ключові питання теми: Ефект плато у навчанні: сутність, ознаки. Виклики і ризики ефекту плато для досягнення очікуваних результатів навчання. Алгоритми взаємодії із штучним інтелектом AI для збереження позитивної навчально-пізнавальної динаміки відповідно до вікової періодизації

Тема 17. Контроль, адаптація, результат: як використовувати ШІ-завдання відповідно до програми і віку учнів.

Ключові питання теми: Допомогти вчителю природничих наук із виконанням рутинних завдань перетворитись на інноватора та дизайнера освітнього процесу, використовуючи можливості штучного інтелекту.

Тема 18. Математика з ШІ - як швидко готувати задачі, тести і перевірку для уроку

Ключові питання теми: Штучний інтелект економить учителю години рутини, якщо вміти ставити запити і перевіряти відповіді. Розглянемо, як за допомогою ШІ швидко генерувати задачі й тести різного рівня, готувати диференційовані завдання, перевіряти розв'язки і пояснення, а також де ШІ помиляється і як це контролювати. Учасники попрацюють з конкретними сервісами і отримають готові приклади запитів.

Тема 19. Штучний інтелект на уроці математики - від генерації задач до перевірки розв'язків

Ключові питання теми: Штучний інтелект економить учителю години рутини, якщо вміти ставити запити і перевіряти відповіді. Розглянемо, як за допомогою ШІ швидко генерувати задачі й тести різного рівня, готувати диференційовані завдання, перевіряти розв'язки і пояснення, а також де ШІ помиляється і як це контролювати. Учасники попрацюють з конкретними сервісами і отримають готові приклади запитів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні

рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019, 47 с.

2. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. Директор школи. Київ: Шкільний світ, 2018. № 23-24. С. 10-20.
3. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDS>
4. Андросук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної освіти. Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. Рівне, 2016. № 2 (86) С. 13-16.
5. Барна І.В. Біологія: довідник школяра та абітурієнта / І. Барна. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 768 с.
6. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9. С. 9-14.
7. Бзовська Л., Ковнацька Р. Навчаємося через гру. Добірка ігрових вправ для учнів І-ІІІ класів. Львів : ЛМГО «Центр освітньої політики», 2020. 304 с.
8. Біла книга. Діяльнісний підхід у школі./ Р. Паркер, Б.С. Томсен. The LEGO Foundation, 2019. 75 с. URL: <https://cutt.ly/H1FE8WY>
9. Біла книга. Навчання через гру та діяльнісний підхід: огляд доказів./Дж.М.Зош, Е.Дж.Хопкінс, Х.Дженсен, К.Лю, Д.Ніл, К.Хірш-Пасек, С.Л.Соліс, Д.Вайтбред. The LEGO Foundation, 2017. 39 с. URL: <https://cutt.ly/h1FRr1i>
10. Бобровський М. В. Внутрішня система забезпечення якості освіти : абетка для директора / Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. // Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. - Київ : Державна служба якості освіти, 2019. -240 с.
11. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с. URL: <https://bit.ly/3WgK1Ou>
12. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рошніна Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с.
13. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент : навч. посіб. 2-ге вид., перероб та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 388 с.
14. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст/навчальний посібник. Тернопіль: Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
15. Бондарчук О.І., Нежинська О.О. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Київ, 2017. 36 с.
16. Використання ігрових технологій під час вивчення біології / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 141 с.
17. Від керівника до лідера : практичні поради для 57 директорів шкіл та керівників відділів освіти / Анна Уварова, Поліна Гоч. - Київ : Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2019. - 60 с. - URL : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12,2019.pdf>
18. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти / А.Уварова. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>
19. Воронова С. В. Коуч-технологія для директора школи. Управління школою. 2018. №31-33. С. 80-94.
20. Вчимося читати. Навч.-розв. посіб. для дітей 4-6 років. У двох частинах. К.: «Фенікс», 2020. Ч.1. 272с. з іл. <https://www.shelestova.com.ua/product/vchymosya-chytaty/>

21. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. № 3. 2008. С. 23-30.
22. Гондарева Г. В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти, 2013. № 2. С. 260-264.
23. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2. С. 260-264.
24. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с. (Серія «Саморозвиток»).
25. Гра по-новому, навчання по-іншому : методичний посібник /упор. О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с. URL: <https://cutt.ly/70zsIND>
26. Гуревич Р. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
27. Гуревич Р. С., Скупий О. М. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці майбутніх учителів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : [зб. наук. пр.] / АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України, Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ, Вінниця : Планер, 2009. С. 33-36.
28. Даниленко Л.І. Вивчення фізичних явищ у живій природі у процесі викладання курсу біології: навч.- методичний посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОПП, 2010. 110 с.
29. Даниленко Л.І. Видатні українські вчені-біологи ХХ та початку ХХІ століття: метод. посіб. / Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Т.В. Громова та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 118 с.
30. Даниленко Л.І. Національно-патріотичне виховання учнів на уроках біології: метод. посібник / Л.І. Даниленко, С.О. Гончаренко, Т.В. Громова та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2017. 79 с.
31. Даниленко Л.І. Пізнавальні завдання до розділу «Біологічні основи поведінки людини»: навч.-методичний посібник /авт.-укладач Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОПП, 2013. 64 с.
32. Даниленко Л.І. Світочі української науки: життя та наукова діяльність: метод. посібник /Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Л.І. Гнед та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2018. 104 с.
33. Даниленко Л.І. Фізика на уроках біології: 7-9 класи /авт.-упор. Л.І. Даниленко. Київ: Шк. світ, 2011. 120 с.
34. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
35. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
36. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
37. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
38. Державний стандарт початкової освіти : Постанова КМУ від 21.02.2018 № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
39. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч.-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
40. Дитяча та юнацька психотерапія. Теорія і практика в сучасних наукових дослідженнях / За заг. ред. Г. Католик. Колективна монографія. Львів : Астролябія, 2012. 312 с.
41. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан, О.М.

Євдін, В.М. Могильниченко, О.В. Горіцький, О.П. Жихарєв, О.М. Крикун; За заг. редакцією к.м.н. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.

42. Для творчості дитини вірші, пісні, картини. Метод. посіб. / авт.-уклад.: Т.О.Піроженко, А. С. Шевчук. Київ : Вид. Дім «Слово», 2017. 128 с.
43. Досліджуємо світ цікаво : збірник дидактичних матеріалів до навчальних тижнів курсу «Я досліджую світ» за типовою освітньою програмою, розробленою авторським колективом під керівництвом Р.Шияна / авт.-уклад. Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 204 с.
44. Екстрена медична допомога / За ред. Г.Г. Рощина. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
45. Етика ділового спілкування : навч. посібник [Воронкова В.Г. Беліченко А.Г., Мельник В.В., Ажажа М.А.]. Київ: Магнолія, 2006, 2019. 312 с.
46. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
47. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
48. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
49. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Даргаргулія М., Лашук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL : <https://insha-osvita.org/article/posibnyk-dlia-mentoriv-rivnyi-rivnomu/>
50. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2020. 444 с.
51. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
52. Інтегровані завдання для молодших школярів: цікаво, пізнавально, креативно. / Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси: видавництво КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2022. 70 с.
53. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник / Н.М. Степанова, В.С. Кудін. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152 с.
54. Кoberник О. М. Проективна педагогіка і національна школа. Шлях освіти. 2006. № 7. С. 7-9.
55. Коваль А.П., Культура ділового мовлення: писемне та усне ділове спілкування. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ, 1997. с. 193-280.
56. Козлова О.М., Сорокіна О.С., Чамата С.О. Стереометрія в старшій школі: навч.-метод. посіб. для вчителів. Черкаси: ОІПОПП, 2012. 72 с.
57. Коноваленко Ю. Тьютори, Едвайсери, Коучі, Фасилітатори, Ментори, Наставники – розбираємось хто це. 2017. URL: <https://bit.ly/3UjIRjX>
58. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996.
59. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>
60. Концепція «Нова українська школа. (2016, 27 жовтня). URL: <https://bit.ly/3FfTyQo>
61. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
62. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
63. Костюк А. В. (2014). Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. № 2. С.

64. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів / Ф. Котлер, Карен Ф. А. Фокс ; пер. с англ. Київ : УАМ, Вид. Хімджест, 2011. 580 с.
65. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту/ навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 423 с.
66. Кочкурова О. В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Вип. 25 (49). Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 200-205.
67. Кремень В. Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
68. Крижанівський В.В. Природнича освіта в умовах реформування Нової української школи. Педагогічний вісник, 2022. № (3)109. С. 32-33.
69. Крутий К.Л., Стеценко І.Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Освітній напрям «Технології або Таємничі перетворення». Запоріжжя: ТОВ«ЛІПС» ЛТД, 2020. 192 с.
70. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. Джерело пед. майстерності. 2008. № 2. С. 32-37.
71. Кудін В.С. Використання засобів інтернет-технологій під час дистанційного навчання в закладах освіти Черкащини. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2021. 84с.
72. Ларіонова Н. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи : науково-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
73. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. №11-12. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
74. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації І О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. - Київ, 2017. - 36 с. - URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/7154283886.pdf>
75. Лоулер Е. та ін. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект. Київ, 2017. 160 с.
76. Лук'янова Л. Б. та ін. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
77. Лукіна Т. Види моніторингових досліджень / Т. Лукіна ; за заг. ред. О. І. Локшиної // Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи. - К. : К.І.С. - 2004.-128 с.
78. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. Початкова освіта. 2011. № 32 (608). С. 3-5.
79. Маркозова О.О. Навчання впродовж життя – необхідна передумова досягнення життєвого успіху людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». № 2 (29). 2016. С. 198-205.
80. Маршалл Розенберг. Ненасильницьке спілкування. Мова життя. Ранок. 2020. 263 с.
81. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : наказ МОНУ від 13.07.2021 №813. URL: <http://surl.li/dyrzc>
82. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
83. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
84. Нова українська школа : організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / І.Старагіна, О. Волошенюк, О.Мокрогуз, О.Ганик. Київ : ПРОПАПІР, 2021. 160 с.
85. Нова українська школа : розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-

методичний посібник / І. Старагіна, В.Терещенко, А.Панченко. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.

86. Новак В. О. Організаційна поведінка: підручник / В. О. Новак, Т.Л.Мостенська, О. В.Ільєнко. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
87. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні : посіб. для слухачів закладів післядипломної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами» / О. М. Отич, Л. К. Задорожна, З. В. Рябова, Л. М. Оліфіра та ін.; за заг. ред. О. М. Отич, Л. К. О. де Фонтана; НАПН України, УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», КВЗЗСО «Одес. акад. неперв. освіти», КультурКонтакт Австрія. Київ, 2018. 74 с.
88. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
89. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. Український педагогічний журнал. 2016. № 4. С.36 – 42.
90. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. Український педагогічний журнал. 2016. № 4. С.36-42.
91. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
92. Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій : методичні рекомендації для позашкілья / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL : <https://bit.ly/3VVlO0D>
93. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
94. Пахльовська О. Українські шістдесятники: філософія бунту. Сучасність. 2000. № 4.
95. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ. URL: <https://conf.zippro.net.ua/?p=340>
96. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Дмитро Кожедуб. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
97. Податковий кодекс Україн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
98. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
99. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
100. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
101. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст.218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
102. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
103. Пшенична Л. В. Керівник навчального закладу : навч. посіб. І Л. В. Пшенична. - Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2016. - 520 с.
104. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.

105. Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти : наказ МОНУ від 01.04.2022 №289. URL: <http://surl.li/coolq>
106. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / переклад з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
107. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 450 с.
108. Рябова З. В. Наукові основи маркетингового управління в освіті: монографія. Київ : Пед. думка, 2013. 268 с.
109. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
110. Северинова А.М. Забезпечення ефективного освітнього процесу під час викладання фізики і хімії. Педагогічний вісник. 2020. №3 (101). С.41-45.
111. Северинова А.М. Формування фізичних компетентностей учнів в умовах оновлення програм. Педагогічний вісник. 2017. №3 (89). С.38-42
112. Сеїтосманов А., Фасоля О. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. Київ, 2017. 128 с.
113. Семиліт М. В. Проектування майбутнього особистості. Черкаси, ЧОППОП, 2001. 88 с.
114. Сенчина Н. Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
115. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
116. Скрипник М. І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradник. Київ, 2016. 231 с.
117. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир, 2017. С. 21-29.
118. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проєкту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
119. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : poradник для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
120. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 тт. Київ: «Рад. школа», 1976. Т. 2. С. 600-601.
121. Сучасні методики викладання біології в школі / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 175 с.
122. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradник / Упорядники: Тамара Михайлівна Сорочан, Марина Іванівна Скрипник; навч.-метод. посіб.; Держ. вищ. навч. зал. «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2016. 231 с. URL: <https://bit.ly/3j19Fso>
123. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 83. Част. 2. 224 с. С.102-107.
124. Типова освітня програма для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко : наказ МОН України від 12.08.2022 № 743) URL: <https://cutt.ly/p0l8HA1>
125. Типові освітні програми. URL: <https://bit.ly/3EW5dlM>

126. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
127. Траутманн, Франц. Керівництво по інтерв'ї. Інститут Трімбос (Інститут психічного здоров'я і залежностей Голландії). Управління ООН по наркотикам і злочинності. Проектне Бюро в Балтійських країнах, 2010. 18 с.
128. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
129. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
130. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
131. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О.І.Пометун. Київ, 2020. 104 с.
132. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. Дивослово, № 9. 2017. С. 8-15.
133. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років XX ст. К.: Ніжин: Аспект, 2006. 158 с.
134. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», 2010. Вип. 34, 133-139.
135. Хіміч О. П. Розвиток творчих здібностей особистості. Педагогічна майстерня. 2015. № 2. С. 43-47.
136. Хриков Є. М. Методологія педагогічного дослідження : монографія. Харків, 2018. 294 с. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4827/1/khrikov.pdf>.
137. Цифрова трансформація освіти і науки [Електронний ресурс] : сайт. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
138. Черкашина Т. В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 162 с.
139. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок, 2012. № 12. С. 136-139.
140. Читай, міркуй, твори: інтегровані компетентнісно орієнтовані завдання для учнів 3-4 класів Нової української школи / С. Гаряча, Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 68 с.
141. Шамрай С.М. Біологічні експерименти в школі / С.М. Шамрай, К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2003. 96 с.
142. Шість цеглинок методичний посібник / упор. О. Рома – The LEGO Foundation, 2018. 35с. URL: <https://cutt.ly/b0zhk4l>
143. Щербак О.І., Софій Н.З., Бович Б.Ю. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, Лілея-НВ, 2014. 136 с.
144. Щодо нагальних питань впровадження Закону України «Про повну загальну середню освіту» : лист МОН від 08.04.2020 №1/9-201. URL: <https://bit.ly/3wlUDiR>
145. Ягенська Г.В. Формування дослідницьких умінь учнів 7-9 класів на уроках та в позакласній роботі з біології / Г.В. Ягенська. Луцьк. 105 с.
146. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна проблема шкільного літературного навчання. Наукові записки, 2009. № 1. С. 69-71
147. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна

- проблема шкільного літературного навчання. Наукові записки, 2009. № 1. С. 69-71.
148. Adizes I. Corporate Lifecycles: How and Why Corporations Grow and Die and What to Do about it. Englewood Cliffs., N.J.: Prentice Hall, 1989, 384 p.
 149. Basque J. La conception de cours à distance. Une réflexion. URL: <http://surl.li/eakwq>
 150. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
 151. Capt V. L'enseignement du français et le défi du numérique. URL: <http://surl.li/earop>
 152. Díaz-Corrales, J. La pédagogie différenciée dans le cadre de l'enseignement/ apprentissage du Français Langue Étrangère (Fle). URL: <http://surl.li/dymtd>
 153. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache. Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.
 154. Frost R. A Task-based approach. URL: <http://surl.li/eakxm>
 155. Profil européen pour la formation des enseignants de langue étrangère : un cadre de référence (Le Guide). URL: <http://surl.li/ealao>
 156. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>

Додаткова література:

1. Барна І.В. Загальна біологія: збірник задач. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. 736 с.
2. Безпечна і дружна до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
4. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Таврійський вісник освіти. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
5. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г.Васильців, Я.Д.Кочмарик, В.І.Блонська, Р.Л.Лупак. Київ: Знання, 2013. 207 с.
6. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3VyrwoI>
7. Василенко І. Ю. Тренінг розвитку творчого мислення. Обдарована дитина. 2004. № 5. С. 52-55.
8. Васильченко А.А. та ін. Епідеміологія. Київ: Здоров'я, 1993. 464 с.
9. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ». 1 клас. / авт. - упоряд. Н.В.Маценко, Н.В.Свір. Харків : вид. група «Основа», 2019. 133 с.
10. Головань М.С. Компетентність і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. № 3. 2008. С. 23-30.
11. Гоулман Даніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера / пер. з англ. Валерія Глінка. 3-тє вид. К.: Наш Формат, 2021. 288 с.
12. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. В., Анохіна А. П. Етика ділового спілкування. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
13. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ: матеріали наук.-практич. конф. URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
14. Даниленко Л.І. Інноваційні технології у профільному навчанні старшокласників: навч.- метод. посібник. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОП, 2015. 92 с.
15. Дардан Т. С. Комплексні, інтегровані уроки як засіб розвитку креативності школярів. Обдарована дитина. 2013. № 5. С. 17-21.
16. Деякі питання організації та проведення супервізії: наказ МОН від

18.10.2019 р. №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>

17. Закони екології Коммонера. URL: <https://bit.ly/3VzEWjA>
18. Збірник документів по організації позашкільної освіти. Київ. 2002. 444с.
19. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
20. Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Методичний посібник до програми «Управління гнівом». Київ, 2015. 60 с.
21. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>
22. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>. Дата перегляду: 30.11.2022.
23. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
24. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458.
25. Конвенція про права дитини. 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
26. Кубрак О. В. Етика ділового повсякденного спілкування. Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. 208 с.
27. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2016. 284 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2250.pdf>
28. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика ділових стосунків : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.
29. Линьов К. Концепція розвитку закладу освіти: з чого починати (част. 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WMiLcW77tyM> .
30. Манько В. А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. Харків, 2006. Вип. 25. С. 102-106.
31. Мова і міжкультурна комунікація : теорія та практика : колективна монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
32. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
33. Мойсеюк Неля. Педагогіка. URL: <https://bit.ly/3z9M8cc>
34. Моргун В. Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
35. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://bit.ly/3cp4kEx> (дата звернення 14.05.2020).
36. Новик І., Борисенко Ю., Венгловська О., Гладкова Г., Стягунова О. Підготовка супервізорів для закладів загальної середньої освіти: комплект навчально-методичного забезпечення. Київ. УІРО. 2024. URL: <https://bit.ly/3W23u8e>
37. Онопрієнко О. Дидактико-методичні засади контролю і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : монографія . Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.
38. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Дубровська Є. В., Ясеновська М. В.; редакційна група: Алексеєнко М. К., Дендебера М. П., Соловійова О. Д. Київ: Huss, 2011. 96 с.
39. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
40. Підприємництво для школярів. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/pidpriemnictvo-dla-skolariv-modul-3>
41. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf
42. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.

43. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672 «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/672-2020-%D0%BF#Text>
44. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
45. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
46. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту : Постанова КМУ від 27.09.2017 №733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text>
47. Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) : Наказ МОН від 14.06.2024 № 855. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1201-24#Text>
48. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
49. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
50. С. 9-14.
51. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
52. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ МОЗ України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
53. Скиба Микола. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL: <https://bit.ly/30xzdEL>
54. Спрощене оподаткування – загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org.ua/?p=282>.
55. Стрельников В. Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. Постметодика, 2010. № (6)97. С. 15-21.
56. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
57. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад. : Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В., Київ, 2018. 6 с.
58. Фінанси: Практикум: Навч.посіб. Азаренкова Г.М., Борисенко І.І. Київ: Знання, 2008. 279 с.
59. Фінансова просвіта. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <https://www.fg.gov.ua/finansova-prosvita>
60. Фісун О. В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С.Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», 2010. Вип. 34. С.133-139.
61. Фундаментальні цінності академічної доброчесності ; пер. з англ. ІІ Міжнародний центр академічної доброчесності. - 2019. - 39 с. - URL : <https://www.skcptic.in.ua/wp-content/uploads/Integ-Valucs-Ukr.pdf>
62. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога : навчальний посібник / Л. Л. Хоружа. - К. : «Академвидав», 2012. - 208 с.
63. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
64. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ., 2019. 168 с.
65. European Diploma in Psychology: Draft Proposal prepared for consultation from the EuroPsy2 Project Group. Version 2.7 revised. October 2003. URL: <http://www.europsy.eu.com>

66. Lesen, Schreiben, Hören, Spielen, Sprechen: Deutsch lernen im Internet.
URL: <http://surl.li/eakxx>
67. Sullivan, K. (2015). An Application of Family Stress Theory to Clinical Work with Military Families and Other Vulnerable Populations. *Clinical Social Work Journal*, 43(1), 89-97.